

بررسی اثر اندازه حسابرس بر رابطه بین توانایی سود عملیاتی حسابداری و اجزای آن با جریانهای نقد عملیاتی

نویسنده مسئول: دکتر علی اصغر متقی*، استادیار گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

نویسنده دوم: غلامرضا قاضی جهانیان، کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

*مشخصات نویسنده مسئول: استادیار گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

مشخصات نویسنده دوم: کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

Archive of SID

چکیده

در این پژوهش اثر اندازه حسابرس بر رابطه بین توانایی سود عملیاتی حسابداری و اجزای آن با پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی می شود. متغیر وابسته این تحقیق جریانهای نقد عملیاتی آتی بوده و از سود عملیاتی حسابداری و جزء نقدی و جزء تعهدی آن، بعنوان متغیر مستقل استفاده می شود. جامعه آماری این پژوهش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که پس از در نظر گرفتن شرایطی، تعداد ۱۹۲ شرکت بعنوان نمونه انتخاب و داده های

مورد نیاز از صورت‌های مالی شرکت‌های عضو نمونه استخراج شده است. دوره زمانی این پژوهش ۸ سال (سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۲) می‌باشد. در این پژوهش از داده‌های تابلویی استفاده شده است. برای آزمون فرضیه‌ها از روش رگرسیون چند متغیره برای داده‌های تابلویی استفاده شده است. یافته اصلی پژوهش این است که اندازه حسابرس بر سود عملیاتی حسابداری و اجزای آن تاثیر ندارد.

کلمات کلیدی: اندازه حسابرس، پیش بینی جریانان نقدی عملیاتی، سود عملیاتی، جزء نقدی سود عملیاتی و جزء تعهدی سود عملیاتی.

Effect of the auditors size on the ability of accounting earnings and its components to predict future operating cash flows

ALIASGHAR MOTTAGHI*

Department of Accounting, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Abstract

The research study examines the effect of the auditors size on the ability of accounting earnings and its components to predict future operating cash flows and selects the appropriate model in the listed firms in the Tehran Stock Exchange. The dependent variable of the study is future operating cash flows. Earnings and its components including cash flows, and nondiscretionary accruals are used as independent variables. The modified Jones model is used to measure discretionary accruals. In this study, the auditor size is used as a moderator variable. Also, firm size, leverage, and the industry effect are used as control variables. This study covers ۸-years (۱۳۸۵ to ۱۳۹۲). Using panel data from financial statements and audit reports of companies in the sample, the hypothesis are tested by multivariate regression model. The main finding of this study is that the auditor size has no impact on the ability of accounting earnings and its components to predict future operating cash flows.

Keywords: Auditor Size, Cash Flows Prediction, Operating Earnings, Cash Flow, Accruals

۱. مقدمه

عمومی شدن مالکیت بنگاهها و سیاستهای خصوصی سازی دولت، لزوم استفاده از مکانیزم های نظارتی مناسب برای اداره و کنترل هر چه بهتر شرکتها و نیز نیاز به اطلاعات مربوط و قابل اتکاء، برای تصمیم گیری در حوزه های مختلف را بیش از پیش آشکار ساخته است.

تشکیل و تجمیع سرمایه، تاثیر و نقش مهمی در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشورها داشته و توسعه پایدار نیازمند جلب اعتماد سرمایه گذاران و تامین کنندگان مالی است (اسماعیل زاده مقری و همکاران، ۱۳۸۹). شرکتها به عنوان واحدهای اقتصادی، همواره به دنبال حداکثر نمودن ارزش شرکت و حداکثر نمودن ثروت صاحبانشان هستند. بدلائل گوناگون از جمله جدایی مالکیت از مدیریت، مدیران شرکتها ملزم به پاسخگویی در قبال عملکرد خود هستند. جنبه مهم حاکمیت شرکتی، رابطه بین سهامداران و هیأت مدیره و وظیفه پاسخگویی و مباشرت آنها است. مهمترین طریق ارتباط، صورتهای مالی سالانه و گزارش آن است. بر اساس شواهد تجربی کاراترین شکل پاسخگویی نیز گزارشگری مالی است. برای ارتقاء حاکمیت شرکتی، صورتهای مالی بایستی قابل اتکاء

باشد. مدیریت بایستی اطلاعات قابل اتکاء و مربوط در صورتهای مالی ارائه دهد. حسابرسان مستقل با حسابرسی صورتهای مالی و اظهار نظر در باره آنها بر اعتبار و قابلیت اتکاء آنها می افزایند. شواهد تجربی نشان می دهد که حسابرسی ضعیف اغلب باعث پایین آمدن کیفیت گزارشگری مالی، دستکاری و بیش از حد نشان دادن سود و تقلب در صورتهای مالی می شود.

صورت جریان وجوه نقد اطلاعات مفیدی در مورد طرق ایجاد و مصرف وجه نقد توسط واحد تجاری ارائه می کند، تا استفاده کنندگان از این صورت مالی را، در ارزیابی نقدینگی و پیش بینی جریانهای نقدی آتی کمک کند. هرچه قدر پیش بینی ها دقیق تر و بهتر صورت گیرد، منجر به اتخاذ تصمیمات درست و صحیح می شوند. استفاده کنندگان درون سازمانی برای اداره کار و اثربخش فعالیتهای شرکت و اتخاذ تصمیماتی مناسب در زمینه فعالیتهای عملیاتی، سرمایه گذاری و تأمین مالی شرکت به اطلاعات در مورد جریان های نقدی آتی نیاز دارند. استفاده کنندگان برون سازمانی نیز در بسیاری از تحلیل ها و برای اتخاذ تصمیمات مالی نظیر مدل های ارزیابی اوراق بهادار و روشهای ارزیابی طرح های سرمایه ای نیازمند داده های مربوط به جریان های نقدی آتی هستند. به طور کلی می توان چنین ادعا کرد که پیش بینی دقیق و مناسب جریان های نقدی آتی امکان اخذ تصمیمات سرمایه گذاری بنحو صحیح و تخصیص بهینه منابع را فراهم خواهد کرد. ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و توانایی ایفای تعهدات نقدی مانند پرداخت سود، پرداخت به بستانکاران، پرداخت های نقدی دیگر، به جریان های نقدی آتی واحد تجاری بستگی دارد. جریان های نقدی مورد انتظار سرمایه گذاران و بستانکاران تابع مبالغی است که آنها در واحد تجاری مورد نظر سرمایه گذاری نموده و یا وام داده اند (شعری و همکاران، ۱۳۸۹). از اینرو، در این تحقیق، رابطه بین سود عملیاتی حسابداری و اجزای آن با اندازه حسابرس بررسی می شوند.

مابقی مطالب در این تحقیق بدین شرح ارائه می شوند: در بخش ۲، چارچوب نظری و پیشینه تحقیق بطور خلاصه تشریح می شود. طرح تحقیق شامل فرضیات، مدل و روش تحقیق، جامعه آماری و متغیرهای تحقیق در بخش ۳ بیان می شود. بخش ۴، به تجزیه و تحلیل اطلاعات و بحث در یافته ها می پردازد. نتیجه گیری در بخش ۵ ارائه می گردد.

۲. چارچوب نظری و پیشینه تحقیق

وجوه نقد از منابع مهم و حیاتی هر واحد اقتصادی است و پیش بینی وجه نقد برای دوره های آتی از مهمترین ضرورت های مدیریت واحدهای اقتصادی است. سرمایه گذاران، اعتبار دهندگان و سایر استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری برای اتخاذ تصمیم های مالی و سرمایه گذاری نیازمند اطلاعات مربوط به جریان های نقدی هستند (صابری و مهدوی ۱۳۸۹). روش های مبتنی بر پیش بینی، یکی از روش های متداول در انتخاب بهترین الگوی از میان گزینه های ممکن است. بلکوبی (۲۰۰۰) روش مبتنی بر پیش بینی را نشأت گرفته از پدیده های نیاز به حل مسائل پیچیده می داند. در این الگو از مفهوم «سودمندی در تصمیم گیری ها» استفاده می شود. از آنجا که سودمندی در تصمیم گیریها به نوعی در رویدادهای آتی دلالت دارد، هر روش یا رویکردی که بتواند رویدادهای آتی را بهتر توضیح دهد، از سودمندی بیشتری برای تصمیم گیری برخوردار خواهد بود. روش مزبور، یکی از معیار های متکی بر کارهای تجربی است، بدین صورت که با توجه به نتایج تجربی و تاثیر رویدادها بر پیامدهای آتی، بهترین روش انتخاب می شود. به عقیده بیور و همکاران (۱۹۶۶) روش اندازه گیری با بالاترین قدرت پیش بینی کنندگی در ارائه دلایل، رویدادهای آتی را می توان به عنوان بهترین روش در مورد اهداف خاص در نظر گرفت. ایجیری و جایدیک (۱۹۶۶) قدرت پیش بینی را به عنوان عاملی مهم در فهم و درک علت استفاده از روش های مختلف حسابداری می دانند.

هدف اولیه گزارشگری مالی «تهیه اطلاعات برای کمک به سرمایه گذاران، بستانکاران و سایرین به منظور ارزیابی مقدار، زمان و قطعیت جریان های نقدی آتی واحد تجاری است» (FASB، ۱۹۷۸). از سوی دیگر «اتخاذ تصمیمات اقتصادی توسط استفاده کنندگان صورت های مالی مستلزم ارزیابی توان واحد تجاری جهت ایجاد وجه نقد، زمان و قطعیت ایجاد آن است» (استاندارد های حسابداری ۱۳۸۶ مفاهیم نظری گزارشگری مالی). همچنین پیش بینی جریان های نقدی، یک موضوع مهم در زمینه های مختلف تئوری تصمیم می باشد بون و همکاران (۱۹۸۶) معتقدند که داده های جریان های نقدی، در هر زمینه تئوری تصمیم که در آن داده های حسابداری تعهدی استفاده می شود، مفید هستند. به عنوان مثال جریان های نقدی در پیش بینی در ماندگی های مالی، ارزیابی ریسک، برآورد میزان اعتبار، ارزش گذاری شرکت های سهامی و تأمین اطلاعات مربوط برای بازارهای اوراق بهادار کاربرد دارند، اما آنچه در این میان مطرح می شود، چگونگی پیش بینی جریانهای نقدی با استفاده از اطلاعات سیستم حسابداری است. (آقایی و همکاران، ۱۳۹۲)

از کیفیت حسابرسی تعریف‌های گوناگونی شده است. در ادبیات حرفه‌ای کیفیت حسابرسی در رابطه با میزان رعایت استانداردهای حسابرسی مربوطه تعریف می‌شود. در مقابل پژوهشگران حسابداری ابعادی چندگانه برای کیفیت حسابرسی قائلند و این ابعاد اغلب به تعاریفی که ظاهری متفاوت دارند منجر می‌شود.

دی‌آنجلو (۱۹۸۱) کیفیت حسابرسی را استنباط بازار از احتمال توانایی حسابرسان در کشف و گزارش یک تخلف در سیستم حسابداری صاحبکار تعریف کرده است. (والاس^۱، ۱۹۸۰) کیفیت حسابرسی را کاهش ناخالصی‌ها و بهبود درجه خلوص داده‌های حسابداری می‌داند. لی و همکاران (۱۹۹۹) کیفیت حسابرسی را احتمال عدم انتشار گزارش مقبول، برای صورت‌های مالی حاوی اشتباهات اساسی تعریف می‌کند.

به احتمال زیاد، حسابرسان با کیفیت بالا نسبت به حسابرسان کم کیفیت، روش‌های حسابداری سوال برانگیز را کشف و اشتباهات و تحریفات جانبدارانه را گزارش می‌کنند (کریشنان^۲، ۲۰۰۳).

عمومی‌ترین تعریف‌ها از کیفیت حسابرسی عناصر زیر را در بر می‌گیرد (علوی طبری و همکاران، ۱۳۸۸):

- ۱- احتمال وجود اشتباهات عمده در صورت‌های مالی که حسابرسان بتوانند آنها را کشف و گزارش کنند.
- ۲- احتمال اینکه حسابرسان برای صورت‌های مالی حاوی اشتباهات با اهمیت گزارش مشروط صادر نکنند.
- ۳- سنجش برای توان حسابرسان در کاهش اشتباهات و تحریفات جانبدارانه و بهبود کیفیت داده‌های حسابداری.
- ۴- دقت اطلاعاتی که حسابرسان درباره آنها گزارش صادر کرده است. تعریف مذکور درجات متفاوتی از ابعاد شایستگی و استقلال حسابرسان در انجام حسابرسی (استقلال واقعی) و همچنین چگونگی درک استفاده‌کنندگان از استقلال آنها را در برمی‌گیرد از دیدگاه حسابرسان، اندازه حسابرسان یکی از ویژگی‌های است که بر کیفیت حسابرسی اثر دارد. دی‌آنجلو معتقد است که مؤسسات حسابرسی بزرگتر، خدمات حسابرسی با کیفیت بالاتر ارائه می‌کنند، زیرا علاقه‌مند هستند که شهرت بهتری در بازار کار بدست آورند و از آنجا که تعداد مشتریانشان زیاد است نگران از دست دادن آنها نمی‌باشند. (مجتهدزاده و آقایی، ۱۳۸۳).

مطالعات خارجی

فینگر (۱۹۹۴)، با استفاده از داده‌های ۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس نیویورک، برای دوره زمانی سال‌های ۱۹۸۷-۱۹۳۵، توانایی سود در پیش بینی سودها و جریان‌های نقدی آتی را بررسی کردند. برای هر کدام از شرکت‌های نمونه، به منظور بررسی توانایی پیش بینی، یک معادله رگرسیون جداگانه برای سه وقفه زمانی ۲، ۴ و ۸ دوره‌ای تخمین زده و نتایج را ذیل گزارش نمود:

۱. برای ۸۸ درصد شرکت‌های نمونه، سودهای گذشته را می‌توان به عنوان یک پیش‌بینی کننده خوب برای سودهای آتی دانست.
۲. برای ۹۳ درصد شرکت‌های نمونه، سودهای گذشته را می‌توان به عنوان یک پیش‌بینی کننده خوب برای جریان‌های نقد آتی دانست.
۳. برای ۹۰ درصد شرکت‌های نمونه، سودها و جریان‌های نقد تاریخی را می‌توان به عنوان یک پیش‌بینی کننده خوب برای جریان‌های نقد آتی دانست.
۴. در وقفه زمانی کوتاه، جریان‌های نقدی نسبت به سود در پیش‌بینی جریان‌های نقد آتی برتری دارند. اما در وقفه‌های زمانی بلند مدت، تفاوت معناداری بین سودها و جریان‌های نقدی تاریخی در پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی مشاهده نشد. یافته اصلی و نهایی تحقیق این است که سودهای تاریخی در پیش‌بینی سودها و جریان‌های نقدی آتی مفید می‌باشند.

بارث و همکاران (۲۰۰۱) نقش تفکیک سود به اجزاء نقدی و تعهدی در پیش‌بینی جریان‌های نقد آتی را مورد بررسی قرار دادند. مدل این تحقیق مبتنی بر متدولوژی تحقیق دیچاو و همکاران (۱۹۹۸) می‌باشد. بارث و همکاران (۲۰۰۱) سود را به یک جزء نقدی و پنج جزء اصلی تعهدی تفکیک کردند تا نقش این اجزاء را در پیش‌بینی جریان‌های نقد آتی بررسی نمایند. محققان پس از آزمون فرضیات دریافتند که:

۱. تفکیک سود به اجزاء نقدی و تعهدی، به صورت معناداری توان پیش‌بینی را افزایش می‌دهد.
۲. اقلام تعهدی بلند مدت (بخصوص استهلاک)، دارای توان قابل ملاحظه برای پیش‌بینی جریان‌های نقد آتی می‌باشد.
۳. تفکیک سود به دو جزء نقدی و تعهدی، توان پیش‌بینی را به صورت معناداری افزایش می‌دهد، اما تفکیک اقلام تعهدی به اجزاء مهم آن توان پیش‌بینی را به میزانی بیشتر از حالت قبل افزایش می‌دهد.

^۱. Vallas

^۲. Krishnan

یافته های لورک و ویلینگر (۲۰۰۸) نشان می دهد که پیش بینی جریانهای نقدی در شرکتهای بزرگ نسبت به شرکتهای کوچکتر و شرکتهایی که چرخه عملیاتی کوتاه تری دارند نسبت به شرکتهایی که چرخه عملیاتی طولانی تری دارند، بطور معنی داری دقیق تر است.

فرانسیس و ایسون (۲۰۱۲) به بررسی ارتباط بین اقلام تعهدی و پیش بینی جریان وجه نقد عملیاتی پرداختند. نتایج بدست آمده حاکی از این بود که پیش بینی جریان وجه نقد همراه با اقلام تعهدی (مدل تعهدی معکوس که در آن جریان وجه نقد جاری همراه با تغییر در حسابهای دریافتی، حسابهای پرداختی و موجودی کالا می باشد)، دقیق تر از پیش بینی ساده مبتنی بر مدل گام تصادفی جریان وجه نقد است.

مطالعات داخلی

ثقفی و هاشمی (۱۳۸۳) در تحقیقی تحت عنوان «بررسی تحلیلی رابطه بین جریان های نقدی عملیاتی و اقلام تعهدی، ارائه مدل برای پیش بینی جریان های نقد عملیاتی» کوشش کردند تا مدلی برای پیش بینی جریانهای نقدی عملیاتی بیابند. در این تحقیق از داده های سالیانه ۷۱ شرکت در طول سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۷۴ استفاده شد. متدولوژی تحقیق شبیه تحقیق بارث و همکاران (۲۰۰۱) بود. متغیرهای مستقل تحقیق (۱) سود حسابداری، (۲) جزء نقدی و مجموع اقلام تعهدی و (۳) جزء نقدی و اجزای تعهدی سود حسابداری و متغیر وابسته، جریان نقدی عملیاتی آتی بوده است. در این تحقیق از جریان های نقدی عملیاتی گزارش شده استفاده شد و پس از آزمون فرضیات نتایج زیر حاصل شد: (۱) نظریه توانایی سود حسابداری در پیش بینی جریان های نقدی آتی مورد تایید قرار گرفت، (۲) نظریه ی برتری توانایی سود تقسیم شده به دو جزء نقدی و تعهدی در پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی نسبت به جریان های نقدی مورد تایید قرار گرفت و (۳) این نظریه که ارائه اطلاعات درباره ی سود و اجزای آن نسبت به جریان های نقدی برای پیش بینی جریان های نقدی آتی قابلیت پیش بینی بیشتری دارند، مورد تایید قرار گرفت.

بولو و همکاران (۱۳۹۱) رابطه میان سودآوری، اقلام تعهدی و جریانهای نقدی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج تحقیق نشان می دهد که جزء نقدی سود عملیاتی دارای پایداری بیشتری نسبت به جزء تعهدی است.

ثقفی و صراف (۱۳۹۲) به منظور ارائه مدل برای پیش بینی جریان وجه نقد عملیاتی و بررسی برخی از مشخصه های شرکت که بر مدلهای پیش بینی تاثیر دارند، مقایسه دو مدل گام تصادفی و تعهدی معکوس را مورد بررسی قرار دادند. یافته های تحقیق نشان می دهد که مدل گام تصادفی در مقایسه با مدل دیگر بهتر می تواند جریان وجه نقد عملیاتی را پیش بینی کند. این در حالی است که در شرکتهایی که دولت در آنها نفوذ داشت، مدل تعهدی برای برآورد جریان وجه نقد آتی مناسبتر است.

۳. طرح تحقیق

۳-۱- روش تحقیق

روش تحقیق از نوع علی و پس رویدادی است. این تحقیق از از نظرهدف، از تحقیقات کاربردی است، از لحاظ ماهیت در حوزه تحقیقات توصیفی- همبستگی قرار دارد. داده های مورد نیاز از صورت های مالی حسابرسی شده (ترازنامه، صورت سود و زیان و صورت جریان وجه نقد و یادداشتهای توضیحی) و سایر گزارشات مالی شرکت های عضو نمونه موجود در بانک اطلاعاتی ره آورد نوین، سایت سازمان بورس و سایت های معتبر استخراج شده است. برای آزمون فرضیات و بررسی روابط میان متغیرها، از آمار استنباطی استفاده می شود. برای بررسی روابط میان متغیرها از آزمون های همبستگی پیرسون و اسپرمن و برای آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. از نرم افزار آماری STATA برای انجام تحلیل های آماری استفاده می شود.

۳-۲- جامعه ی آماری

جامعه ی آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و نمونه آماری این تحقیق شامل شرکتهایی است که بر اساس روش حذف سیستماتیک بشرح مندرج در صفحه بعد انتخاب می شوند:

جدول ۱: نحوه انتخاب نمونه آماری تحقیق

سال / شرکت	تعداد شرکت	شرح
۳۳۶۰	۴۲۰	تعداد کل شرکتهای فعال در بورس در پایان سال ۱۳۹۲
(۹۵۲)	(۱۱۹)	شرکتهای سرمایه گذاری، بیمه، بانک ها و موسسات تامین مالی
(۴۴۰)	(۵۵)	شرکتهایی که سال مالی آنها منتهی به پایان اسفندماه نمی باشد
(۴۳۲)	(۵۴)	شرکتهایی که داده های آنها در دسترس نمی باشد.
(۱۱۲)	(۱۴)	حذف صنایع شامل ۲ شرکت و کمتر
۱۴۲۴	۱۷۸	تعداد نمونه آماری این پژوهش
(۱۷۸)		حذف داده بدلیل همسان نمودن واریانس متغیرهای کمی
۱۲۴۶		تعداد مشاهدات پس از همسان نمودن واریانس متغیرهای کمی
(۱۷۸)		حذف داده بدلیل محاسبه $t+1$ برای CFO متغیر وابسته
۱۰۶۸		تعداد مشاهدات قبل از حذف داده های پرت
(۳۲)		حذف داده های پرت ۱٪ حد بالا و پایین متغیر وابسته
۱۰۳۶		تعداد مشاهدات نهایی - سال / شرکت

۳-۳- فرضیه های تحقیق

با توجه به هدف این تحقیق، فراهم نمودن شواهد تجربی در باره اثر تعاملی اندازه حسابرس بر رابطه بین توانایی سود عملیاتی حسابداری و اجزای آن با پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی، فرضیاتی بشرح ذیل تدوین و مورد آزمون قرار می گیرد:

۱. اندازه حسابرس بر توانایی سود عملیاتی برای پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی تاثیر دارد.
۲. اندازه حسابرس بر توانایی جزء نقدی و جزء تعهدی سود عملیاتی برای پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی تاثیر دارد.

۳-۴- مدل مفهومی تحقیق و متغیرهای آن بشرح ذیل می باشد:

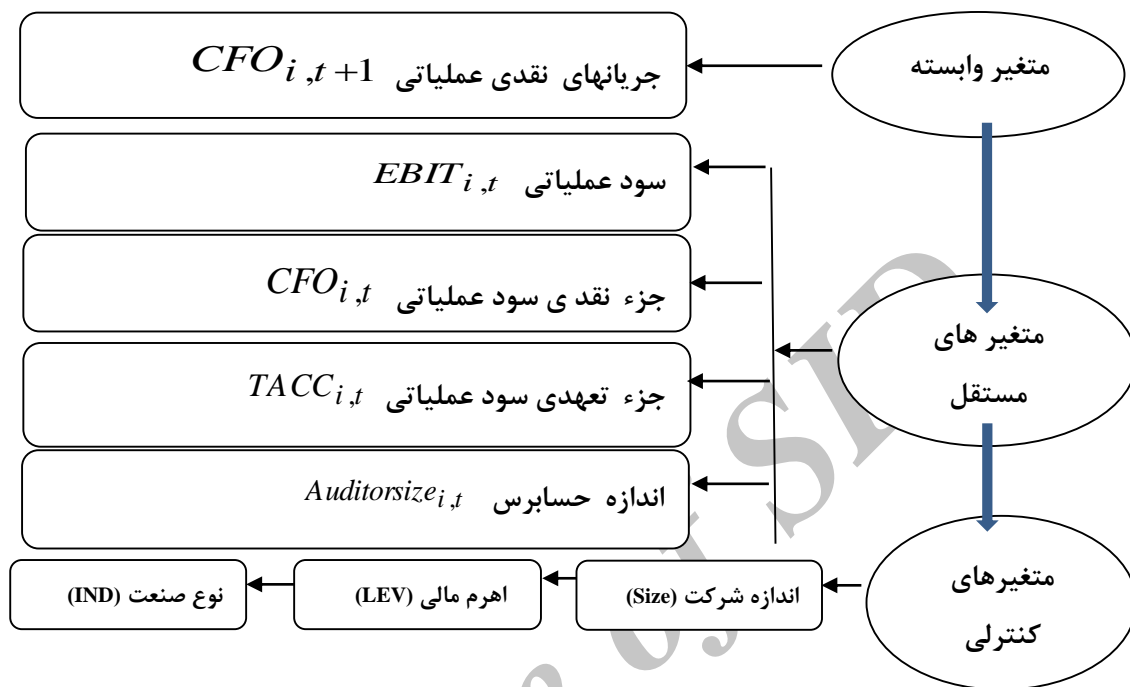
توضیحاً متغیرهای پژوهش حاضر به سه دسته تقسیم می شوند:

(۱) متغیر وابسته (۲) متغیرهای مستقل (۳) متغیرهای کنترلی

۳-۵- مدلهای کلی رگرسیون چند متغیره این تحقیق بشرح زیر است:

$CFO_{i,t+1} =$	$\beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t} + \beta_2 Auditsize_{i,t} + \beta_3 AuditsizeEBIT_{i,t}$
$CFO_{i,t+1} =$	$\beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t} + \beta_2 Auditsize_{i,t} + \beta_3 EBIT_{i,t} + \beta_4 AuditsizeEBIT_{i,t} + \beta_5 AuditsizeEBIT_{i,t}$

مدل مفهومی و متغیرهای پژوهش

۳-۶- در جدول شماره ۲ نماد، نام و نحوه اندازه گیری متغیرهای تحقیق ارائه شده است:

جدول ۲: نماد، نام و شرح متغیرهای تحقیق

شرح	نام متغیر	نماد
سود قبل از بهره و مالیات	سود عملیاتی	$EBIT_{i,t}$
وجه حاصل از فعالیتهای عملیاتی سال t شرکت i	جزء نقدی سود عملیاتی	$CFO_{i,t}$
سازمان حسابرسی و موسسه مفید راهبر ۱ و سایر موسسات	اندازه حسابرس	$Auditorsize_{i,t}$
وجه نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی سال t+۱ شرکت i	جریانهای نقدی عملیاتی	$CFO_{i,t+1}$
لگاریتم طبیعی کل داراییها	اندازه شرکت	SIZE
کل بدهی به کل دارایی	اهرم مالی	LEV

۴. تحلیل اطلاعات و بحث در یافته های تحقیق

۴-۱- آزمون ریشه واحد^۳ در داده های تابلویی

برای تعیین پایایی^۴ متغیرهای مدل از آزمون ریشه واحد در داده های تابلویی استفاده می شود. پایایی متغیرها به معنی ثابت بودن میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سالهای مختلف است. آزمونهای مختلفی برای ریشه واحد یا پایایی در داده های تابلویی انجام می شوند. با توجه به متوازن بودن پانل ها و اینکه تعداد پانل ها زیاد، در حالی که تعداد دوره های زمانی ثابت است، لذا در این مطالعه از آزمون هریس و تزولیس^۵ (۱۹۹۹) استفاده شده است. نتایج آزمون در جدول ۳ ارائه شده است. با توجه به نتایج بدست آمده متغیرهای این تحقیق پایا هستند و می توان بدون ترس از رگرسیون کاذب، تخمین ها را انجام داد.

جدول ۳: خلاصه نتایج آزمون ریشه واحد- هریس و تزولیس (۱۹۹۹)

نام متغیر	نماد	آماره آزمون	P-VALUE
سود عملیاتی حسابداری	BIT	.۳۱	٪۰
وجوه نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی	CFO(t+1)	.۰۱۷	٪۰
جزء نقدی سود عملیاتی	CFO	.۰۱۷	٪۰
اهرم مالی	LEV	.۰۶	٪۰
اندازه شرکت	SIZE	.۴۸	٪۰

۴-۲- آزمون نرمال بودن^۶

فرض اغلب آزمونهای آماری این است که داده های مورد آزمون دارای توزیع نرمال هستند. برای تعیین اینکه توزیع داده های مورد استفاده در این تحقیق، دارای توزیع نرمال هستند یا خیر، از آزمون نرمال بودن استفاده می شود. از روش های مختلفی برای تست نرمال بودن توزیع داده ها، مانند روش های گرافیکی و آماری، استفاده می شود. در تحقیقات تجربی حسابداری ایران از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده می شود. آزمون مذکور صرفاً در خصوص متغیرهایی که مقادیر مثبت دارند، کاربرد دارد. با توجه به ماهیت متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش (مقادیر مثبت و منفی)، از این آزمون برای بررسی فرض نرمال بودن داده های پژوهش استفاده نمی شود. همچنین در این تحقیق، همانند اغلب تحقیقات خارجی، از روشهای شناسایی داده های پرت استفاده شده در تحقیقات تجربی حسابداری نظیر حذف از مقادیر بالا و پایین هریک از متغیرهای وابسته و مستقل استفاده می شود. در این مطالعه از روش، حذف ۱٪ از مقادیر بالا و پایین هریک از متغیرهای وابسته و مستقل، برای نرمال نمودن توزیع متغیرها استفاده شده است.

۴-۳- آمار توصیفی

^۳. Unit root test^۴. stationary^۵. Harris-Tzavalis test^۶. Normality test

آمار توصیفی متغیرهای مستقل تحقیق در جدول شماره ۴ آمده است. در جدول مذکور تعداد مشاهدات، میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر هر یک از متغیرها نشان داده شده است. جدول شماره ۵، فراوانی شرکت های حسابرسی شده توسط سازمان حسابرسی و مؤسسه مفید راهبر و سایر مؤسسات را نشان می دهد.

جدول ۴: نتایج آمار توصیفی

متغیر	نماد	مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	میانه	حداقل	حداکثر
سود عملیاتی حسابداری	ebit	۱۲۴۶	۰/۱۷	۰/۲۰	۰/۱۳	-۰/۳۱	۲/۳۴
وجوه نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی	CFO(t+1)	۱۰۶۸	۰/۱۵	۰/۴۰	۰/۱۱	-۰/۴۶	۱۱/۹۹
جزء نقدی سود عملیاتی	CFO	۱۲۴۶	۰/۱۵	۰/۳۷	۰/۱۱	-۰/۴۶	۲/۳۴
اهرم مالی	LEV	۱۲۴۶	۰/۶۷	۰/۳۷	۰/۶۵	۰/۰۱	۸/۱۶
اندازه شرکت	SIZE	۱۲۴۶	۱۳/۶۰	۱/۴۳	۱۳/۴۶	۱۰/۰۳	۱۸/۸۸

جدول ۵: فراوانی مشاهدات بر حسب اندازه حسابرسی

اندازه حسابرسی	تعداد	درصد
سازمان حسابرسی و یا مؤسسه مفید راهبر	۳۱۱	۲۵
سایر مؤسسات	۹۳۵	۷۵
جمع	۱۲۴۶	۱۰۰

۴-۴- نتایج آزمون همبستگی

برای بررسی روابط میان متغیرها، تعیین نوع رابطه (مستقیم یا معکوس) و میزان رابطه، از ضریب همبستگی استفاده می شود. ضریب همبستگی همواره بین ۱ و -۱ است. در صورت فقدان رابطه بین دو متغیر یعنی دو متغیر مستقل از هم هستند، میزان آن صفر خواهد بود و هر چه قدر مطلق عدد بدست آمده بزرگتر باشد، همبستگی بالا بین دو متغیر و علامت های مثبت و منفی نیز جهت رابطه را نشان می دهند. همبستگی بالا بین متغیرهای مستقل باعث ایجاد مشکل هم خطی می شود. گجراتی (۲۰۰۴) پیشنهاد می کند که اگر همبستگی بین متغیرهای مستقل بیشتر از ۰/۸۰ باشد، مساله هم خطی یک مشکل جدی است و باید بررسی بیشتری صورت گیرد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می دهد که متغیر وابسته وجوه نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی با متغیرهای سود عملیاتی حسابداری، جزء نقدی سود عملیاتی و اندازه شرکت رابطه مثبت و معنی دار داشته و همبستگی این متغیر با اهرم مالی معنی دار نمی باشد. متغیر جزء نقدی سود عملیاتی با متغیر سود عملیاتی حسابداری و اندازه شرکت رابطه مثبت و معنی دار داشته و همبستگی این با متغیر اهرم مالی همبستگی معنی دار نمی باشد.

۴-۵- نتایج آزمون F

برای انتخاب الگوی مناسب برای تخمین مدل از آزمون F (چاو) استفاده می کنیم. نتایج آزمون نشان می دهد که مقاطع ناهمگن هستند، لذا برای آزمون فرضیات از روش اثرات ثابت^۷ و یا اثرات تصادفی استفاده می شود.

۴-۲- نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

در این بخش نتایج آزمون فرضیات مورد بحث قرار می گیرد. با توجه به ماهیت دو وجهی متغیر وابسته این تحقیق، برای آزمون فرضیه های تحقیق از روش رگرسیون لجستیک استفاده می شود.

فرضیه اول: اندازه حسابرس بر توانایی سود عملیاتی برای پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی تاثیر دارد.

نتایج تخمین مدل بصورت جدول ۶ آورده شده است:

جدول ۶ - نتایج آزمون فرضیه اول

متغیر	نماد	ضریب	P-value	نتیجه
عرض از مبداء	C	۰/۰۷۹	۰/۰۰	معنی دار و مستقیم
سود عملیاتی حسابداری	EBIT	۰/۳۷	۰/۰۰	معنی دار و مستقیم
کیفیت حسابرس	Auditsize	-۰/۱۵	۰/۳۱	بی معنی
کیفیت حسابرسی در سود عملیاتی	Audit.EBIT	۰/۰۶۶	۰/۳۰	بی معنی
R^2				۰/۶۲

نتایج تخمین مدل نشان می دهد که تنها سود عملیاتی حسابداری بر پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی تاثیر داشته و متغیرهای کیفیت حسابرس و کیفیت حسابرسی در سود عملیاتی حسابداری تاثیر معنی داری بر پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی ندارد، لذا فرضیه تحقیق را نمی توان قبول کرد.

فرضیه دوم: اندازه حسابرس بر توانایی جزء نقدی و جزء تعهدی سود عملیاتی برای پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی تاثیر دارد.

نتایج بررسیها بصورت جدول ۶ می باشد:

جدول ۶ نتایج آزمون فرضیه دو م

متغیر	نماد	ضریب	P-value	نتیجه
عرض از مبداء	C	۰/۱۱	۰/۰۰	معنی دار و مثبت

^۷.Fixed effect model

معنی دار و مثبت	۰/۰۰۵	۰/۱۳	CFO	جزء نقدی سود عملیاتی
معنی دار و مثبت	۰/۰۰۱	۰/۱۳	TACC	جزء تعهدی سود عملیاتی
بی معنی	۰/۷۱	-۰/۰۰۸	Auditsize	کیفیت حسابرس
بی معنی	۰/۸۵	۰/۰۱	AuditCFO	کیفیت حسابرسی در جزء نقدی سود عملیاتی
بی معنی	۰/۴۹	۰/۰۵	AuditTACC	کیفیت حسابرسی در جزء تعهدی سود عملیاتی
	۰,۰۰	۲,۴	(F-statistic) F	آزمون F
	۰/۵۹			R^2

نتایج نشان می دهد که دو متغیر جزء نقدی سود عملیاتی و جزء تعهدی سود عملیاتی اثری مثبت و معنی دار بر پیش بینی جریانهای نقدی عملیاتی دارد. ولی اثرات متغیرهای کیفیت حسابرس، کیفیت حسابرسی در جزء نقدی سود عملیاتی و کیفیت حسابرسی در جزء تعهدی سود عملیاتی از نظر آماری معنی دار نمی باشد. لذا نمی توان فرضیه تحقیق را قبول کرد.

۳-۴- نتایج آزمون فرضیه های تحقیق در شرایط افزودن متغیرهای کنترلی

در این تحقیق، برای یکسان نمودن شرکتها از نظر سایر عوامل تاثیرگذار، از متغیرهای کنترلی شامل اندازه شرکت و اهرم مالی استفاده می شود. اندازه شرکت معرف حجم و گستردگی فعالیت شرکت است. به دلیل داشتن مکانیزم های کنترلی بیشتر، شرکتهای بزرگتر از خدمات موسسات حسابرسی دارای کیفیت خدمات بالاتر استفاده می کنند. به منظور بررسی فرضیه های تحقیق و همچنین اثرات خود متغیرهای کنترلی در نتایج تحقیق در این قسمت با آوردن متغیرهای کنترلی در مدل اقدام به تخمین و بررسی اثرات تخمین مدل در حالت در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی شده است. که نتایج بشرح جدول ۸ مندرج در صفحه بعد می باشد. طبق این جدول ضرایب در هر مدل بصورت ستونی آورده شده و مقدار P-value هر ضریب نیز در زیر هر متغیر آورده شده است همچنین در صورتیکه میزان P-value کمتر از ۱۰٪ باشد، متغیر معنی دار در سطح ۹۰٪ می باشد.

نتایج تخمین مدلها، در شرایط افزودن متغیرهای کنترلی، نشان می دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ به غیر از متغیر اندازه حسابرس (کیفیت حسابرسی) کلیه مدل های رگرسیون معنادار هستند. همچنین در کلیه فرضیات متغیرها با اندازه حسابرس رابطه معناداری ندارند. مضافاً در این حالت نیز متغیرهای کنترلی اندازه شرکت و اهرم مالی تأثیر مستقیم و معنی دار در مدل ندارند. لذا در مجموع می توان گفت که اضافه شدن متغیرهای کنترلی تأثیری بر فرضیه های تحقیق نداشته و مبنای تجربه و تحلیل فرضیه ها همانند گذشته (بدون در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی) خواهد بود.

جدول ۸: نتایج فرضیه های تحقیق در شرایط افزودن متغیرهای کنترلی

نتیجه	مدل دوم	مدل اول	نوع آماره	نماد	متغیر
معنی دار و مثبت	۰/۲۷	۰/۲۶	ضریب	C	عرض از مبدا
	۰/۰۸	۰/۰۹	P-value		
معنی دار و مثبت در مدل اول	--	۰/۱۶	ضریب	EBIT	سود عملیاتی حسابداری
	--	۰/۰۰	P-value		
معنی دار و مثبت در مدل دوم	۰/۱۵	--	ضریب	CFO	جزء نقدی سود

	۰/۰۰۲	--	P-value		
معنی دار و مثبت در مدل دوم	۰/۱۶	--	ضریب	TACC	جزء تعهدی سود عملیاتی
	۰/۰۰	--	P-value		
بی معنی در هر دو مدل	-/۰۰۷	۰/۰۰۹	ضریب	Auditsize	کیفیت حسابرس
	۰/۷۴	۰/۶۷	P-value		
بی معنی در مدل اول	--	۰/۰۳	ضریب	AuditEBIT	کیفیت حسابرسی در سود عملیاتی حسابداری
	--	۰/۱۵	P-value		
بی معنی در مدل دوم	۰/۰۱	--	ضریب	AuditCFO	کیفیت حسابرسی در جزء نقدی سود عملیاتی
	۰/۹۰	--	P-value		
بی معنی در مدل چهارم	۰/۰۵	--	ضریب	AuditsizeT ACC	کیفیت حسابرسی در جزء تعهدی سود عملیاتی
	۰/۵۲	--	P-value		
بی معنی در هر دو مدل	۰/۰۳	۰/۰۳	ضریب	LEV	اهرم مالی
	۰/۱۵	۰/۱۵	P-value		
بی معنی در هر دو مدل	۰/۰۱	-۰/۰۱	ضریب	SIZE	اندازه شرکت
	۰/۲۵	۰/۲۷	P-value		
معنی داری کل مدل	۲/۰۶	۲/۸۲	مقدار آماره	آزمون F	
	۰/۰۰	۰/۰۰	P-value		
	۰/۲۱	۰/۲۵		R^2	

نتایج تخمین مدل نشان می دهد که اگرچه بین سود عملیاتی و اجزای آن (شامل جزء نقدی سود عملیاتی و اقلام تعهدی) با جریان های نقدی عملیاتی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، ولی اندازه حسابرس و کیفیت حسابرسی بر رابطه بین سود عملیاتی و اجزای آن با جریان های نقدی عملیاتی تاثیر ندارد. همچنین بین اندازه شرکت و اهرم مالی با جریان های نقدی عملیاتی رابطه وجود ندارد.

۵. نتیجه گیری

از آنجایی که قابلیت اتکاء صورتهای مالی، از جمله سود عملیاتی، تا حد زیادی به کیفیت حسابرسی انجام شده بستگی دارد، بنابراین، این تحقیق اندازه حسابرس بر رابطه بین توانایی سود عملیاتی حسابداری و اجزای آن با پیش بینی جریانهای نقد عملیاتی را بررسی می کند.

نتایج آزمون فرضیات نشان می دهد اندازه حسابرس و کیفیت حسابرسی بر رابطه بین سود عملیاتی و اجزای آن با جریانهای نقد عملیاتی تاثیر ندارد. لذا نمی توان فرضیه اصلی تحقیق را مبنی بر "وجود رابطه بین اندازه حسابرس و سود عملیاتی حسابداری و جزء نقدی و جزء تعهدی آن با جریان های نقدی عملیاتی" را قبول کرد. همچنین بین اندازه شرکت و اهرم مالی با جریانهای نقد عملیاتی رابطه وجود ندارد. نتایج تحقیق مخالف یافته های گریفین و همکارانش (۲۰۱۰) بوده لیکن با یافته های تحقیق انجام شده توسط حبیب و همکاران (۲۰۱۴) مشابه است.

پیشنهادهای پژوهش

- با توجه به مباحث مطرح شده و نتایج آزمون پیشنهاد های زیر مطرح می شود:
- الف- پیشنهاد می گردد، تاثیر متغیرهایی مانند تورم، نرخ ارز و ... نیز در مدل اثرات کیفیت حسابرسی بر پیش بینی جریانهای نقدی عملیاتی مورد بررسی قرار گیرد.
- ب- تکرار این تحقیق با استفاده از سایر معیارهای کیفیت حسابرسی مثل دوره تصدی حسابرس و حق الزحمه حسابرسی.
- ج- انجام این مطالعه بصورت مقایسه تطبیقی بین صنایع مختلف.

فهرست منابع و مآخذ

- (۱) ثقفی علی، هاشمی عباس، (۱۳۸۳). بررسی تحلیلی رابطه بین جریانهای نقدی عملیاتی و اقلام تعهدی فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی؛ ۳۸: ۲۹-۵۲.
- (۲) حساس یگانه، یحیی، قنبریان، رضا، ۱۳۸۵ «کیفیت حسابرسی از دیدگاه نظری و تحقیقات تجربی»، فصلنامه حسابداری رسمی، بهار و تابستان، ص ۳۹-۴۰.
- (۳) علوی طبری، سید حسین علوی، خلیفه سلطان، سید احمد و شهیندیان، ندا، ۱۳۸۸ «بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و پیش بینی سود» فصلنامه تحقیقات حسابداری، شماره ۳، ص ۲۵-۳۳.
- (۴) محمود آبادی، حمید، منصور، شعله (۱۳۹۰)، نقش اقلام تعهدی اختیاری و غیر اختیاری در پیش بینی جریانهای نقدی آتی، بررسیهای حسابداری و حسابرسی.
- (۵) بولو، قاسم، حسینی، محمد (۱۳۹۱)، بررسی رابطه میان سودآوری اقلام تعهدی و جریانهای نقدی، پژوهشات حسابداری و حسابرسی، انجمن حسابداری ایران؛ شماره ۳۸ ص ۲۹-۵۲.
- (۶) ثقفی، علی، صراف، فاطمه (۱۳۹۲) ارائه مدلی برای پیشبینی جریان وجوه نقد در شرکتهای ایرانی، مجله بررسیهای حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۱ بهار ۱۳۹۳.
- ۷) Finger, Catherine A., ۱۹۹۴. The Ability of Earnings to Predict Future Earnings and Cash Flows. *Journal of Accounting Research* ۳۲ (autumn): ۲۱۰-۲۲۳.
- ۸) Barth, M. E., Cram, D. P., & Nelson, K. K. (۲۰۰۱). Accruals and the prediction of future cash flows. *The Accounting Review*, ۷۶(۱), ۲۷-۵۸.
- ۹) Lorek, K. S., & Willinger, G. L. (۱۹۹۶). A multivariate time-series prediction model for cash-flow data. *Accounting Review*, ۸۱-۱۰۲.

- ۱۰) Francis, R. N., & Eason, P. (۲۰۱۲). Accruals and the naïve out-of-sample prediction of operating cash flow. *Advances in Accounting*, ۲۸(۲), ۲۲۶-۲۳۴.

Archive of SID